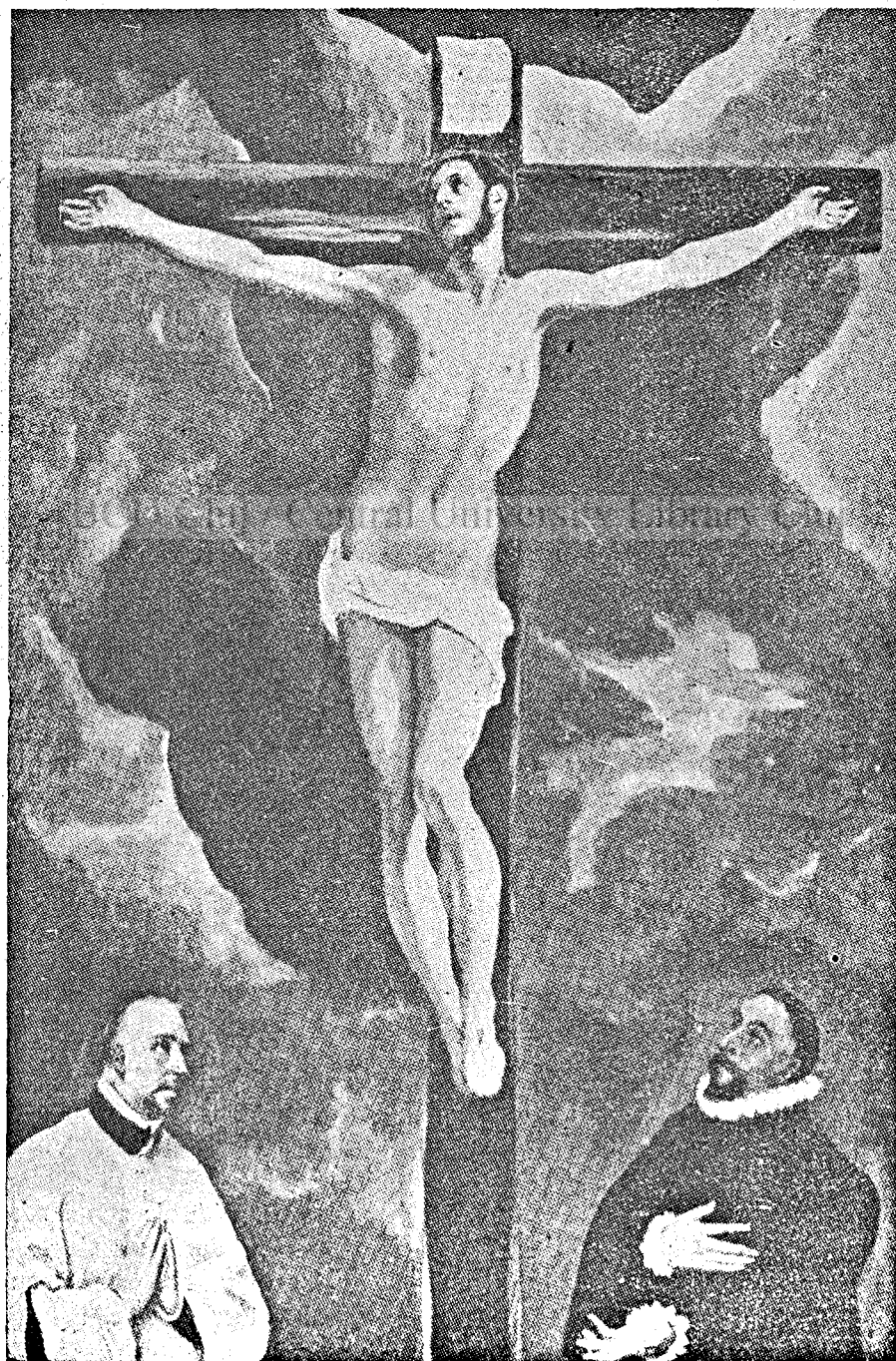

DUMINICA UNIVERSALĂ

ISUS ÎNTRE DONATORI

Tablou de Greco

A R T I S T Ș I S F Â N T

A face artă este un mod de a imita pe Dumnezeu. Cellalt mod de imitație aparține moralei în forma ei cea mai înaltă. Calea întâia duce spre capodoperă; a doua duce către sfințenie.

Intre artist și sfânt sânt și asemănări și deosebiri. Amândoi practică în fond metoda imitației, dar se despart în ce privește scopul fiecăruia. Pe când artistul urmărește desăvârșirea unui obiect în afară de sine: opera frumoasă, sfântul urmărește desăvârșirea sa însuș: opera morală.

Cum pentru sfânt modelul de imitat e inaccesibila perfecțiune divină, conștiința distanței ce-l desparte de ea îi adumbrește psihologia cu umilință.

Cum pentru artist modelurile imitabile sânt făp. urile lui Dumnezeu, distanța dintre el și ele micșorându-se, psihologia artistului e mai totdeauna amenințată să fie stăpânită de orgoliu. Creatorul de artă se poate îmbătă de iluzia că e creator al unei lumi noi, — ceeace îl determină să se substituie lui Dumnezeu. In această iluzie își are izvorul iritabilitatea multor genii (*genus iritabile vatum*) și pretenția de a fi considerați ca zei de restul muritorilor. Pe sfânt, dimpotrivă, conștiința distanței inaccesibile dintre el și divinitate, umilindu-l îl apropie și mai mult de făpturi și-l transformă în servitorul lor voios. Astfel umilința, pe o cale întoarsă, părănd că-l depărtează

Cap de Crist, lucrat în lemn
Muzeul din Lübbeck

de Dumnezeu, îl apropie și mai mult de dânsul. Fiindcă servind făpturile, îndeplinești o operă asemenea lui Dumnezeu care, dacă nu și-ar servi neconținut propria-i creatură, lumea s'ar prăbuși în haos.

Singură conștiința religioasă poate salva pe artist de orgoliu. In cazul acesta el înțelege limpede diferența profundă dintre facultatea lui creatoare și facultatea creatoare a lui Dumnezeu: una, facultatea divină, a creat universul din nimic; cealaltă, facultatea artistică, nu face altceva decât *modifică și combină*, elementele date în creația lui Dumnezeu, care e lumea. Prin aceasta artistul religios e modest, dacă nu de-a dreptul smerit. Conștiința religioasă îl apropie de sfânt. El pune atunci în operă ceeace sfântul pune în lucrarea de sine: sborul către perfecțiunea divină. Arta lui, prin repercursiunile ce se desfac din ea asupra noastră, devine atunci un mijloc

de eliberare a noastră, de înălțare, — o mare sugestie a perfecțiunii supreme abia întrezărite în adâncul cerului spiritual.

Operile marilor artiști, cari au fost totdeauna și personalități religioase, sânt pentru noi, cum zice Stanislas Fumet, imagini ale Paradisului pierdut.

Nichifor Crainic

Î N C E P U T U L

Traian Matescu

Așa e zămislit orice'nceput :
cu aer greu, cu foc și apă grea ;
în vorbele dintâi s'a cunoscut,
precum și în precuvântarea mea.

In piatră m'am căznit un gând să ferec
și mâna mea, netrebnic, a căzut,
simt pieptul tânăr cum în întunerec
și ochiul vânat — scapără scăzut.

In zidurile nopții m'am închis,
iar dimineața s'a vestit cu rouă ;
la ea toți oamenii au răs ca'n vis
și eu știam că-i plângerea mea nouă.

In încercarea mea sânt mic și crud
și tainele'nceputului mă sorb ;
nu îl găsec în vânt, în lutul ud
și-orbecăind prin neguri mă rog orb.

ȘTIȚI CĂ PESTE DOUĂ ZILE VA FI PAȘTELE

(Matei 26,2)

Eram călător și priveam prin ferestrele vagonului pudzele iernei, cernute iarăși și iarăși, peste plaiurile noastre, în aceste zile socotite altă dată de primăvară. Era o împerdelare albă, obștească, prin care așteptata reînverzire a câmpului se ștergea întru desnădejde, iar înțelesul anotimpurilor murea deabinelea.. Așa au trecut, biciuite de viforniță, dealurile basarabene, șesurile și stuhăria Prutului, și silueta, cu atâtea biserici, a Iașilor dintre vii. Așa au trecut codrii desfrunziți și urcători dintre Ciurea și Rebricea.

Peste două ore de dalbe și glaciale năluciri, gemurile s'au luminat și norii au rămas, în cerul trist, goi de omăt și indeciși... Soarele nu răzbea de nicăeri. Văle și colinele se perindau pustii. Câteva cărduri de oi scoase din staule, nu știu pentru ce, rătăceau printre scaeții uscați din toamna trecută... Și vagonul meu și trenul întreg, care alerga spre miază-zi, păreau o întrebare materializată și desnădăjduită, aruncată vijelios luminii care nu mai vine, primăverii care ne-a uitat.

Dar atunci, mi se arătară ochilor, lângă țândările clare ale unui zmâc cu trestii, trei, patru ...șase, vre-o șapte berze!... Vederea lor mi s'a părut, deodată, minune de necrezut! Așa dar nu mai este mult, până la eliberarea noastră de sub tirania zăpezilor și a spaimelor de la Miază-Noapte! Pasări scumpe și îmbrăcate cu solia presimțirilor de vreme bună, fiți bine venite în țara noastră și în sufletele noastre!

Atunci mi-am adus aminte de o altă clipă de înduio-

șare pe care am trăit-o, acum vreo câțiva ani, în pământul făgăduinței, lângă marile movile, unde este îngropat Ierihonul de odinioară, și la picioarele muntelui Carantania. O horă de berze se rotea fără încetare deasupra văilor Iordanului și deasupra prăpăstioaselor coaste dintre Betania lui Lazăr și El-Ghor. Am privit lung și dornic în cerul de peruzea al Țării Sfinte și-am trimis câmpiei românești, prin solii primăverii, dorul și rugăciunile sufletului meu...

Și atunci: mai erau câteva zile până la Paște. Și azi e tot așa... Cununa sărbătorilor creștinătății vine în dreptul capetelor noastre, căzute în piept, îmbătrânite și uscate de necazuri. Vremea tristelor socoteli deficitare, termenul de scadență pogoară la nota noastră, tocmai când puterile sufletesti s'au risipit și vigoarea credințelor străbune a scăzut. Sărăcia vistieriei a sosit deodată cu veștejirea creștinismului nostru.

În căminul cel mai oropsit și mai nevoiaș credința în Iisus Christos, Dumnezeuul milei și al iubirii de oameni aprinde făclioara nădejdei de mai bine și a binecuvântărilor

de mâine. Dar ce ne aduce Sărbătoarea Invierii acolo unde Evanghelia n'are răsunset și Christos este o fantomă din poveștile bătrânilor?...

Constatăm azi, în jurul nostru și al dezastrelor noastre felurite și destul de multe proecte și silințe de îmbunătățire. În stil mare și cu participări numeroase, căutăm să îndreptăm: finanțele, industria, agricultura, sănătatea publică și alte rosturi naționale, atinse de

Crucifix din Köln
Secolul al 13-lea

primejd'e. Dar întârziază întristător marile inițiative și marile consultațiuni, menite să limpezească domeniul nostru sufleteș și religios.

Mai voim sau nu mai voim să fim creștini? Ne mai interesează ori nu ne interesează recoltele cele duhovnicești, din țara și din neamul românesc? Toți câți cred și vor să răspundă afirmativ sânt datori să fie atenți și gata de acțiune, la orice propunere și la orice apel chibzuit, cu tendința să inițieze premenirea și eliberarea noastră morală. Și iată, acum de Sfânta Înviere, avem bucuria să auzim, dintr'o latură a țării, o chemare neașteptată, pentru toți cei ce se socotesc ostașii duhului și ai lui Iisus Christos.

Lumea teologică și bisericească din jurul Mitropoliei unite a Blajului adresează familiei creștine românești o întrebare sugestivă: Nu ar fi oare cu putință să uităm un moment durerile și luptele din trecut și să ne adunăm la o consfătuire frățească, menită să aducă mângâeri și consolidare mult încercatei noastre pietăți naționale?

Oricare va fi răspunsul celor ce au căderea și datoria să răspundă acestei sugeștiuni, trebuie să observăm că atari preocupări sânt înalt justificate. Când Biserica Mântuitorului este lovită și învăluită de legiunea duhurilor negative, este, fără nici o îndoială, legitimă și sfântă preocuparea străngerii rândurilor celor de aceeași concepțiune moră și religioasă.

Vom vedea, mai târziu, ce răsunset va avea și ce impresiune va produce, asupra reprezentanților Bisericii Ortodoxe apelul preoților de la Blaj. Deocamdată, această idee generoasă, emisă, în apropierea supremei sărbători a Învierii Domnului și în înghețata atmosferă, din văzduh și din suflete, zboară pe deasupra noastră, atingătoare ca soliile vestitorilor primăverii.

Peste câteva zile, ne vom ridica pe bielele noastre picioare paralizate ca să privim slava Golgotei și minunea ridicării din Mormânt! E frig, e jale multă, e dezordine în cugete și vifore cumplite, dincolo și dincoace de orizont.

Credem, cu neclintire, în învierea lui Iisus Christos din morți și sântem indestructibil încredințați că mergem, zi cu zi, nu spre neant și spre nimicire, ci spre împărăția superioară, întrevăzută și garantată nouă de Sfânta Evanghelie.

Nu numai o dată, în istoria veacurilor creștine și nu numai o dată, în clipele vieții noastre, am văzut marile semne ale apocalipsei Domnului

Christos a înviat! Christos e viu! Și cu el, iar și iar, toți cei ce și-au dat inima misterului Răscumpărării!

Chela Galactron

RUGĂCIUNE

Eu știu... sunt pulberea ce pier'e n vânt
Da 'n pulberea aceasta, Doamne, cânt...

În suflete-ai lăsat Tu bucurii
Și flori de-argint pe'n tinsele câmpii.

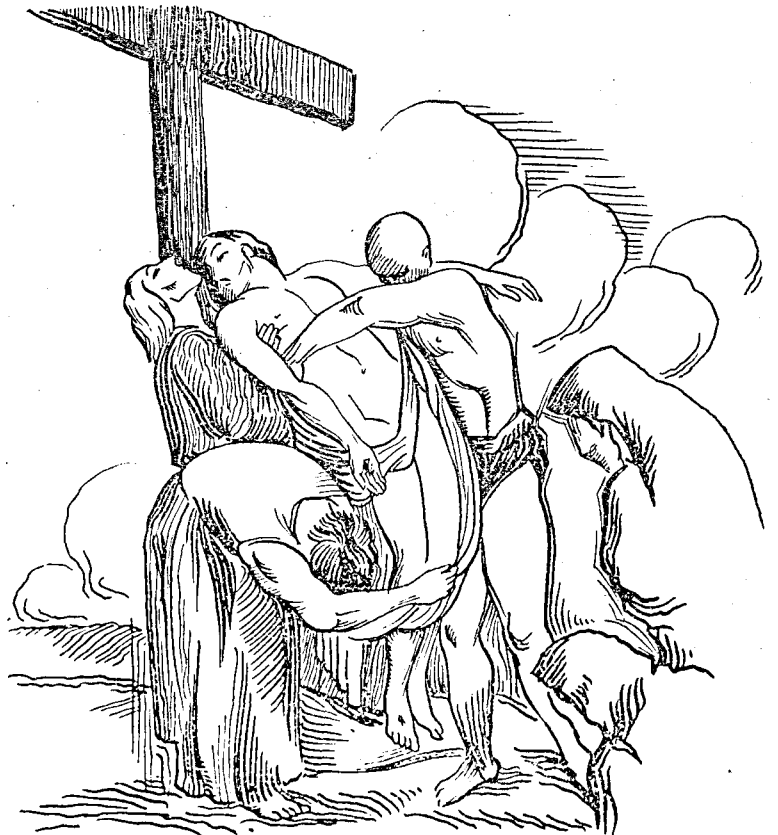
Cu crini și cu isvoare-ai înflorit
Pământul din apus în răsărit...

Tu, salbele de stele le-ai lăsat
Să licăre 'n bordee și'n palat...

Pământu-l clatini... fulgere Tu porți...
Stăpâne peste vii și peste morți.

Pe Tine Te slăvesc neîncetat.
Fii laudat în veac... Fii laudat!

Cost. Goraș

D U P Ă D E N I I

Sosirăm noaptea târziu dela slujba celor douăsprezece Evanghelii din Joia Paștilor. Nu mă dusesem bucuros: eram ostenit de cu seară, și mă temeam de ingenuncherile cele lungi. Peste zi se pusese o căldură molesitoare de primăvară și-mi pătrunsese în mădularele bătrâne ca o apă domoală: dar rubedenia mea Ilarie nu mă slăbise cu îndemmurile lui stăruitoare.

— Se poate? îmi zicea uitându-se deaproape la mine. „Acasă fiind să nu ascuți slujba asta și jalnică și înălțătoare? Să nu ascuți istoria patimilor lui Hristos? La oraș ce poți vedea? Acolo nu se mai păstrează datinile cele bătrâne, și oamenii nu mai cred decât în ceceae văd. Slujba de noapte e plină de taină, bădițul meu, și noi cei dela sate suntem încă atrași de taină și de adevăr. Să vezi ce de lume va veni!

— Dar cum voi sta în genunchi la douăsprezece Evanghelii, Ilarie? Nu te gândești la bătrânețele mele? Ilarie zâmbi cu bunătate vicleană:

— Ce-ți trece dumitale prin gând? Cine te va ținea în genunchi? Suntem noi urși din pădure? Nu știm noi ce i se cade unui domn strein care ne calcă pragul bisericii? Nu avem un scaun de hodină? Crezi că oamenii nu înțeleg o abatere dela obiceiul pentru un om de omenie?

S'a ținut de mine sciau și nu putui scăpa. Am pornit amândoi îndată ce clopotele chemară în bătăi mărunte și dese din deal.

Cât ne-am strecurat până lângă strana diacului, rubedenia mea Ilarie intră în altar și-mi aduse un scaun de lemn vechi cu spetează înaltă.

Dar zadarnice au fost toate semnele pe cari mi le făcea în vremea slujbei: n'am îndrăznit să șed. În taina ce mi se coborâse în suflet mă simțeam lipsit de orice voință, și mă purtai ca toți creștinii cari umpleau biserica: am ingenunchiat sub toate cele douăsprezece Evanghelii.

Impotriva așteptărilor mele, slujba îndelungată nu-mi ostenise trupul. Am băgat de seamă atunci că omu'ui bătrân i-e prielnică apropierea de pământ.

Dar îmi cărunții sufletul ostenit... Incepu să bată năvala amintirilor din copilărie, când ingenunchiam pe aceleași lespezi de piatră și mă hârjoniam cu alți băeți de seama mea, până ne simțiam trași de urechi de către dascălul bătrân. O grea melancolie începu să se ridice din adâncurile din mine, și să-mi umplă sufletul cât

După un Evanghelier din Sucevița

ținut slujba cea pătrunzătoare: sentimentul deșertăciunii avânturilor și jertfelor omului.

Cu mireasma de smirnă și tămâie adusei în casa bătrână în care mă născui și povara acestei grele melancolii.

Abea schimbai o vorbă cu Ilarie dela biserică pân'acasă. Nu cinai nimic, iar în păcel mă întorceam cu greutate de pe-o coastă pe alta,

și nu puteam dormi. Din vreme în vreme oftam, ca și când aș fi îndurat de puțină vreme o mare pagubă.

Pe Ilarie îl auziam tușind și știam că nu doarme. În biserică l-am văzut închinându-se cu zmerenie, ascultând cu fruntea întunecată, istoria patimilor Mântuitorului, vânzarea lui Iuda cel mișel, încununarea cu spini, adăparea cu oțet, răstignirea pe cruce. La sfârșitul slujbei Ilarie îmi păru pătruns de suferință. Intorcea spre mine în drum spre casă, o față plină de neguri. Din când în când tușea sec, și-și purta cu greutate, plecat înainte. Trupul vechiu. Mă gândeam că nu-s pentru noi, oameni bătrâni, slujbele astea îndelungate. Sufletul e prea sterp și strâmt, și nu mai are loc pentru senzații noi, iar deșteptarea celor vechi e numai prilej de suferință.

— Nu poți adormi nici dumneata, bădiță Vasile! Incepu într'un târziu în întunericul odăii rubedenia mea. „Nu-i mirare când vezi că, cu toată amara jertfă a Domnului, oamenii rămân aceiași. A spus cineva că azi dacă ar veni Hristos iarăși pe pământ, oamenii L-ar răstigni din nou. Ca un prooroc a vorbit omul acela.

Tresării uimit văzând că Ilarie e frământat de aceleași gânduri ca și mine: deșertăciunea avânturilor sufletești, zădărnicia jertfelor făcute pentru alții.

— Noi, — începu iarăși Ilarie — blestemăm pe jidovii cei nelegiuți cari strigau să-l slobozească pe Varava iar pe Isus să-l răstignească; ne îngrozim de cel ce pentru treizeci de arginți spânzurarea și-a agonisit, îl judecăm pe slăbănogul Pilat care l-a dat la moarte pe Hristos deși n'a aflat vină întru El. Dar suntem noi mai buni? Apărăm noi pe cel drept, pe cel nevinovat, pe cel umilit și neajutorat? E de ajuns ca cineva să arunce în el c'o piatră pentruca noi să-l lovim cu zece. Nu lăcomim și noi după arginții lui Iuda? N'au unde să-și plece capul între noi, bădiță Vasile, dreptatea și adevărul. Suntem, dela Adam, fiii minciunii și ai păcatului și așa vom rămâne până la capătul veacurilor.

— Ai dreptate, Ilarie, îi răspunsei bucuros văzând că gândurile noastre bat același drum. Nu se plătește să te lupți pentru biruința adevărului și a binelui. Lumea

te crede nebun sau făcător de rele. Și când sufletul tău arde de milă și de dragoste, lumea te adapă cu oțet. Un neam nenorocit, un neam blestemat suntem noi oamenii, Ilarie. Cuminte lucru este să-ți vezi de necazurile tale, și pe cât poți, să te bucuri de viață. Un om, un înțelept din vechime, spunea: „Așa, mă-nâncă și te veselește; după moarte nu mai este nici o bucurie“. Mi se pare că acesta a văzut adevărul. E zădărnice să cauți biruința dreptății și a binelui.

Rubedenia mea se ridică într'un cot, simții în întunecum cum mă caută privirile lui.

— Zădărnice nu e bădițul meu, „zise el mirat“. Vorba înțeleptului acela e o prostie: cum să nu mai fie nimic dincolo de moarte? Dar' zădărnice nu-i nici pentru viața asta.

— Cum n'ar fi când sigur spui că omul dela Adam e fiul minciunii și al păcatului și că așa va rămâne până la sfârșitul veacurilor? Pe cine să faci mai bun, mai drept, când însăși firea noastră e stricată? Și dacă nu poți îndrepta lumea nu-i înțelepciune să nu-ți mai bați capul cu ea, ci să te bucuri cât poți de viață?

Ilarie tăcu un răstimp, oftă, și zise cu glasul scăzut:

— Să nu te superi, bădițul meu, dacă ți-o spune că judecând așa, cred că ești în mare rătăcire. Da, e adevărat! Și după jertfa lui Hristos, dreptatea și adevărul n'au unde să-și plece capul între noi. Dar dreptatea și adevărul trebuie să fie, trebuie să se arate între oameni.

— Pentru a fi pironite pe cruce?

— Da, bădițul meu, cel bun și drept e vecinic răstignit, dar ei trebuie să-și ridice capul în lume, e nevoie să se arate între oameni, să trăiască din când în când între noi.

— Nu te mai înțeleg, prietene, i-am răspuns și mă cuibării mai bine în pat hotărât să dorm, să nu-l mai ascult. Fără să-mi dau seama, îl pornisem iar: avea o mare înclinare pentru astfel de discuții.

Dar Ilarie urmă:

— Ticăloșia omenească e mare, bădițul meu. Socotește însă și dumneata: Ce s'ar alege de noi dacă între oameni nu s'ar arăta bunii și dreptii, mieii cei de jertfă? Eu cred că s'ar sfâșia ca fiarele. Nu-i oprește de cât arătarea celor buni și drepti între ei: aceștia sunt ca niște raze de lumină ce pătrund prin norii cei grei. Sunt fereștile prin care se uită la noi ziditorul, și prin cari noi vedem, cel puțin pe câteva clipe, că suntem subț pază înaltă și subț ochiu a toate văzător. Arătarea dreptății și a adevărului în lume pune frâu păcătoșilor, pentru că adevărul și dreptatea sunt solii Atotputernicului. Numai fapta bună cutremură sufletul din ticălos. Câți au strigat văzându-l pe Hristos spânzurat pe lemn: „Cu adevărat omul acesta drept a fost“. Și i-a umplut frică și cutremur, începutul depărtării de fără de lege.

— Nu, bădiță Vasilie, nu merge pe drum greșit! Dacă ar pieri sămânța binelui și a dreptății dintre oameni, ar fi ca și când s'ar stinge soarele, luna și stelele de pe cer. Și după ce tăcu un răstimp, îl mai auzii pe Ilarie spunând cu glas scăzut:

— Da, lumea răstignește încă pe cei buni, pentru că pe pământ e stăpână încă puterea întunericului. Dar e nevoie ca ei să se arate. Ei sunt ca o revărsare de lumină și o înfiorare pentru cei răi, și cutremur pentru duhul cel necurat pentru că prin ei Dumnezeu dă știre că El este... Sunt răstigniți și totuși sămânța lor nu va seca. Pentru că nu pornesc dela ei ci dela Cel sfânt, El îi trimite în lume pentru biruința Lui cea din urmă, care-i proorocită și care va veni.

Ațipii în sfârșit, dar cred că rubedenia mea a continuat cu gândurile lui, după cum îi era obiceiul... Și în ațipire mi se părea că în cecece spunea el acum pare că ar fi un sâmbure de adevăr.

D. Arboreanu

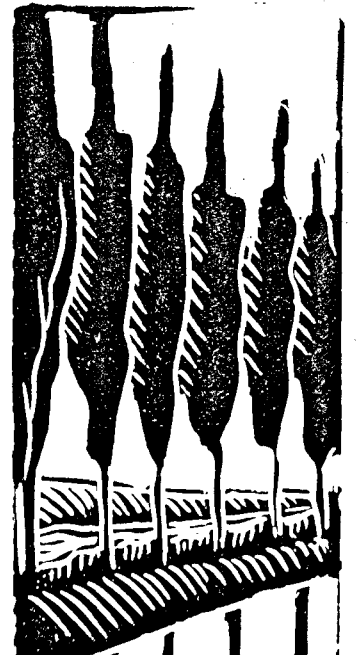
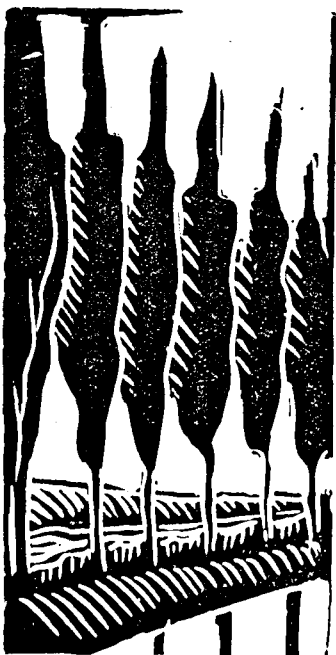
TINEREȚE

Tinerețe — crâng în floare, joc de vveri
An din patru primăveri
Tinerețe — drum de visuri și lumină —
Zumzet harnic de albină,
Ce-altceva mai de preț e,
Tinerețe, tinerețe?

Storci din piată'n pumni de-oțel
Apa clară-a unui țel.
Ca să treci drept, mai departe,
Dai Ceahlăul la o parte!
Și nu-i nimeni să te'nvețe,
Tinerețe, tinerețe.

Tot ți-e drag, frumos și'n ochi ce-aduni
E cât șeptele minuni
Ale lumii, Tinerețe — foc de sânge.
Ce nu-l poate apa stânge....
Dar din cer cu multe fețe
Tinerețe, tinerețe!...

MIHAIL NOVAC

F I U L O M U L U I

VLADIMIR LIBIN

Traducere din rusește
de ȘT. BALJALARSCHI

Seara s'au întors dela câmp oile, pline de praf. Tușeau, behăiau și băteau mărunț și des din copitele mici. Fedosei — monștruos, grozav din cauza prafului răcnea ca un posedat. Stepa începea să răsuflă după dogoreala zilei. Un vultur mare, un răpitor de miei, care toată ziua se învârtise deasupra turmei, o luă greoi spre răsărit, către culcușul de noapte.

Fedosei, cu sprâncenele albe de praf, cu fâșii din căciulă atârând peste ochi, împrăștie oile și intră în curtea hanului călare pe un cal sur, osos, apocaliptic.

Cârciuma era goală. Un flăcău numai într'un surtuc cafeniu, sosit acum prin aceste locuri străine și curioase, ședea la o măsuță, bând ceai dintr'un ceainic zugrăvit cu flori. Lângă picioarele flăcăului era o ladă mare și Fedosei, șezând pe un scaun se uită la ladă gândindu-se cu ce fel de negoț s'o fi ocupând tânărul acesta. Părea să fie un băiat vesel, deoarece, după ce bău ceaiul, vorbi cu glas vioi:

— Multe oi mai sunt în gubernia voastră. Pe unde merg oi și numai oi.

— Așa is locurile noastre ciobănești, — zise

Fedosei cu vocea morocănoasă. Și pe urmă adăogă:

— Dar d-ta de pe unde vii pria părțile noastre?

Flăcăul începu repede:

— N'ai putea să-mi spui de e vre-un sat în stepă unde oamenii să se intereseze de cărți? Eu vând cărți prin sate. Am cărți despre oerit, cărți cari te învață cum să-ți îngrijești oile ca să aibă lână mai deasă. Iată.

Fedosei se uită cercetător la capul cu păr auriu al tânărului, la surtucul lui cafeniu și zise:

— Oameni cari să citească n'ai să găsești pe- aici. La noi nimeni nu-și pierde vremea cu așa ceva. De-ai avea manufactură, sau roșu de buze pentru fete mai merge. În privința oilor știm noi și fără cărți ce-i de făcut. Lâna noastră e cea mai bună, nicăeri nu se mai găsește alta la fel, în nici o gubernie. E lână albastră.

Fedosei tăcu un moment. Pe urmă gândindu-se par'că la ceva, vorbi:

— Cartea e un lucru de folos... A început ea să lumineze și neamul nostru ciobănesc. Da, dar despre oi noi n'avem nevoie să citim, despre altceva însă citește ori cine. Este un sat, Loboda de sus, sat mare, acolo fiecare o să cumpere câte o cărticică, fiindcă sunt oameni

mai umblați. Unii au mers după lucru până la Harkov. Ar trebui s'o iei spre Loboda de Sus.

— Și unde-i satul acela? — întrebă iute flăcăul.

— Dacă pleci acum, ajungi mâine în zorii zilei. Drumul e drept. Drum de stepă. Acolo este și teatru, și scrânciob, și casă de citit, și cârciumi multe... O duc bine oamenii.

Mâine au să fie chefuri multe, căci e praznic mare. Numai într'o zi ai să vinzi cărțile din ladă. Acesta e sfatul meu. Cum răsare luna, să și pleci. Iar mie să-mi dai o carte despre Fiul Omului, Dumnezeuul nostru cel milostiv.

— N'am cărți despre Dumnezeu, — răsă flăcăul, — pot să-ți dau despre aratul pământului sau despre albînărit.

— Dă-mi și despre albînărit... deși albinei nu-i priește locul nostru.

Flăcăul, rămas singur, se înveli cu o mântăluță subțire și se culcă pentru un ceas. Mai târziu venură doi țărani cheflii și cerură vin și salam.

Apusul, țesut în sânge, se face acu roz, acu verde și se subțiază de tot. O lună plină roșetică se ridică vrăjmaș, svârlind fâșii albe peste stepă, peste drumul ce pare un râu alb.

Fedosei trezi pe flăcău și-l petrecu până la marginea satului.

— Mergi drept înainte și ajungi la Loboda de Sus, îi spuse el, arătându-i drumul.

— Mulțumesc că m'ai petrecut, — răspunse flăcăul. Și porni încet, fără grabă. Era obișnuit cu drumuri lungi. Pătrunse departe în mijlocul grâului încins și înăbușitor.

Deodată auzi în urmă un tropot de copite. Se uită înapoi și-l zări pe Fedosei călare pe un cal sur. Calul, bătrân, se'mpleticea, făcând salturi mari.

— Stai!... strigă Fedosei. — Ce fel de carte mi-ai dat?

Flăcăul îl privi mirat. Fedosei opri brusc calul și-l lovi cu o bătă ciobănească drept în cap.

Flăcăul se lăsă înapoi și fugi, aplecându-se spre pământ și ferindu-și capul cu mâinile.

Fedosei descălecă iute și-l ajunse în marginea grâului.

— Stai!... răcni el cu vocea sălbatică și iarăși îl lovi.

Il târi pe mort în mijlocul grâului, deschise cutia și începu să svârle cărțile albastre, verzi și roșii, căutând ceva. Pe urmă îl scotoci prin haine, găsi la brâu o pungă

de piele și înăuntru, trei hârtii de câte o rublă și câteva monede de argint. Lua banii și rosti, uitându-se la gura neagră a flăcăului:

— N'ai vrut să-mi dai să citesc despre Domnul nostru Isus Hristos cel milostiv, despre Stăpânul și Mântuitorul nostru, ci mi-ai dat despre oaie... Ce să citesc despre oaie, dacă știu totul? Indreptă grâul culcat ca să nu se cunoască că-i un om acolo și cadavrul să stea așa până la seceriș,

Încălecă apoi pe calul osos, rămas neclintit în locul lui, și plecă. Luna se ridicase sus. Nu departe de marginea satului, Fedosei lăsă calul la păscut, și se întoarse pe jos.

Țăranii din cârciumă sfârșiră cheful. El intră, își scoase căciula, cojocul, se așază la masă și ceru liniștit o jumătate de vin și salam.

Cârciumarul îi aduse și vin și salam. Fedosei toarnă într'un pahar, îl duse la gură cu băgare de seamă și'l

goli deodată, fără să răsuflă.

O căldură plăcută îi alunecă înăuntru, spălând praful ce-l înghițise mai înainte și risipind mirosul acru de oaie, cu care era impregnat. Luna bătea în fereastră. Fetele din sat cântau așa de frumos și trist.

Țăranii care-și băuseră bani, se așezară la masa lui. El ceru și pentru ei vin și gustare.

— Beți, fraților, plătesc totul, — zise Fedosei și băgă mâna în sân, ca să arate că are bani, însă dădu de

cartea, dăruită de flăcău, înainte de a-și lua rămas bun. Râse, dădu din umeri și zise:

— Ciudat.. despre tot se scrie în cărți... despre oaie... albină: uite-o pe albină cum zboară din stup... iar despre Domnul nostru cel milostiv, Ato puternic, nu se mai scrie. Eu îi cer ceva despre Dumnezeu, iar el îmi dă despre albină. Ce să fac eu cu o carte despre albină?... Nu-i priește locul nostru.

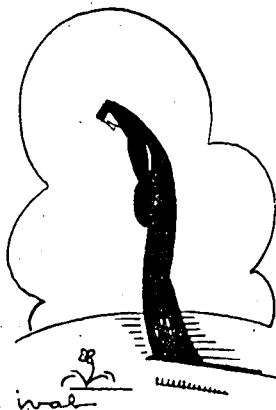

CA ȘI NATANAEL

DE
C R I D I M

Ca și Natanael,
M'am îndoit
De Tine
În tinerețea mea spurcată;
Și, tot ca el,
Mă reîntorc: am revenit
Cu amforele, pline
De apa vie a credinței,
Pe binepietruitul drum —
Și-acum,
Ca și-altădată —
Al pocăinței.

Ca și Natanael,
Aș vrea

S'aud cântând
În inima, în mîntea mea,
În gând:
„Tu, ai să vezi minuni mai mari!“...

Și, tot ca el,
S'aud, că'mi picură cuvinte'n picuri tari:
„Tu, vei vedea
„Cum floarea cerului se va deschide larg —
„Colori și forme neasemuite —
„Și cum, din slava lui: dumnezească înălțime,
„Ca dintr'un sfânt, nemăsurat catarg,
„Vor cobori — neobosite —
„În cete, îngeri: o mulțime“...

V I N E R E A M A R E

— SCHIȚĂ VESELĂ —

În grădinița colonelului Ionescu, amurgul de Aprilie, cu vânt autoritar și praf pulverizat în zare ca o ceață albastră, a scuturat — cu capriciu de maniac — printre rondurile ridicate proaspăt, puzderie de flori de zarzăr.

Ion, prima ordonanță a colonelului, delegat să măture florile căzute — fluturi albi și morți, pe alei — încremenește cu măturoiul în cumpănire și articulează cu bucurie simplă de copil rustic care vede planând un aeroplan pe firmamentul satului:

— Să trăiți, domnule colonel, ietă berzili cum vine p'ân flanc câte una“.

Ochii colonelului Ionescu, cufundat în citirea ziarelor și în fotoliul de paie scos de peste zi în grădină, urmează direcția indicată de mâna recrutului.

Apoi, rămân așa, privind zarea, vîgilenți ca două santinele...

— Da, da!.. Într'adevăr, ie berze..“ și colonelul, înveselit subit, își umple până în fund plămâni cu aer, se întoarce spre ferestrele deschise ale salonului și răcnește cu tandrețe.

— Violetto, Violetto, tată!... Ieși puțin la fereastră să vezi cum vine berzele..“

Neprimind niciun răspuns, colonelul își reia în fotoliu, locul și jurnalul.

De după colțul casei, soarele congestionat, se uită cruciș la Vasile, a doua ordonanță a colonelului, care stropește panselele tinere sădite recent pe straturi, cu un furtun scurt și jecmănos, la capătul căruia — în ultimele raze de soare — șerpi subțiri, elastici și tremurători de apă argintie, se încolăcesc, se întretaie și se învălmășesc ca o plasă ciudată de vietăți lichide.

Vasile — la rândul lui — rotește spre zare ochi mari și umezi de vițel urban.

— Să trăiți, domnule colonele, nu ie berze, ie ciori..

Colonelul Ionescu, își aplică ochelarii, se uită lung examinează iarăș zarea, cu atenție concentrată, apoi zâmbește superior.

— Nu sunt nici ciori, nici berze. Ie porumbei, băete..

De pe ferestrele salonului, se năpustesc în spațiu, acorduri vesele de pian, în vâltoarea cărora se amestecă, fragmentar, un glas puternic, melodios și necultivat...

Colonelul Ionescu, ascultă o clipă, reflectează un minut, apoi se decide și strigă, de data asta, aspru, ca la cazarmă în zi de paradă...

— „Violetto. . Violetto.

În rama ferestrei, se incadrează silueta unei fetețe de șaisprezece ani, cu părul răsvrătit și negru, cu gura roșie și piperată ca un gogoșar pitic, cu sânii înmuguriți corect, sub mătasea rochiei.

— Ce vrei, papa?..

Colonelul Ionescu își compune o mutră serioasă și amicală în acelaș timp.

— Violetto tată! Te rog eu să nu mai cânti la pian. Azi e Vinerea Mare... La Vinerea Mare, nu se cântă la pian... Nu e cuviincios... Nu e frumos... nu e manierat, nu e demn, mă'nțelegi, când Domnul nostru Iisus Christos e răstignit pe cruce, noi să cântăm și să jucăm ca la nuntă... E chestie de respect... de moralitate, de politețe tată dragă..“

Fetița întoarce un spate drăguț, în plină formație:

— Dar știi că ești nostim, papa? Par'că nu tot o să învieze Isus Christos, mâine seară, dacă oi cânta eu la pian... Eu trebuie să exersez...

Colonelul Ionescu își dă seama că orice argument e de prisos și nu mai stăruiește.

Între timp, pianul se pornește iarăș și de data asta, mai puternic și mai sgomotos.

Prins subit de un leșin grafic — jurnalul, cade de pe genunchii colonelului, jos.

În mintea lui activă se încălesc gânduri, se desfășoară, defilează ca un regiment în manevre.

— Ce generație lipsită de respectul celor sfinte!.. Auzi, dumneata, să cânte la pian dansuri de petrecere, în timp ce Domnul nostru Iisus Christos, sângeră pe cruce?... Ce zile am ajuns să trăim!..

— Și colonelul Ionescu, mâhnit de constatările sale proprii, rămâne pe gânduri ca un general după o bătălie pierdută.

În poarta grădiniței se oprește — rezemat în baston — ca un pom ghebos sprijinit în proptea — Tomița Paraschivescu — vecinul colonelului, la rândul lui maior în rezervă, pensionar și vechi camarad de arme.

— Ai eșit în grădină, colonele?... Eh!... Îți dă mâna... ai grădină frumoasă... Să-ți trăiască!...

Colonelul Ionescu, se ridică din fotoliu și schițează în spațiu o beza specifică amicițiilor vechi.

— Am eșit la aer, Tomițo.. Vechiturile se scot primăvara la aer. Dar nu intri nițel?

— Nu dragă!... Mă duc acasă.. Mâncăm mai de vreme că trebuie să mergem la biserică, la ocolire... E Vinerea Mare, doar...

— Păi, mergem și noi... eu și cu fata, cu Violeta mea. Da intră, frate, nițel că nu e nici șapte... Ioane, Vasile, un scaun repede pentru domnul maior.

Așezați amândoi, alături, cu țigările aprinse, au rămas puțin pe gânduri, apoi...

— Uite, mă Tomițo!... Ședeam așa și mă gândeam adineauri.

Nu mai e credință... S'a dus Dracului, credința...

Uite, fata mea, Violetta!... I-am spus că nu se cade să cânte la pian în ziua de Vinerea Mare... Și ascultă!.. Ascult-o cum cântă...

— Aștia tinerii, generația asta de mucoși, nu mai are nimic sfânt, nici un respect de cele sfinte...

— Da, da... ai mare dreptate, colonele!... Păi, ia gândește-te cum eram noi de cucernici pe vremea noastră!.. Imi aduc aminte cum mă bătea mama dacă mă spurcam în postul mare... Șapte săptămâni întregi, nu puneam dulce în gură...

— Și, domnule, sunt ani de-atunci, o viață de om, și obiceiul ăsta mi-a rămas ca în vârsta copilăriei... Nu m'aș spurca în Săptămâna Mare, să mă tai.

Azi, că e Vinerea Mare, n'am pus nimic în gură.. absolut nimic.

— Și eu tot așa... Toată săptămâna am postit.. Mă spovedesc și mă grijesc de Paște... Pe câtă vreme, Violetta mea, a mâncat toată ziua ciocolată și cozonaci și ecțetera de dulce...

Tomița Paraschivescu, se lăsă cu demnitate pe spețea scaunului.

Păi, de-aia ziceam și eu adineauri la cafenea... Tot noiăștia bătrânii, de-om mai ține credința și obiceiurile ei...

După ce ne-om duce noi, praful se alege...

— Trist; dar adevărat...

— Păi, uite-te, nene, la alte popoare... Evreii și jidanii de exemplu...

— Și turcii și alții și ecțetera, ecțetera...

— Numai la noi, s'a dus tot... tot...

— Just, Tomițo, just...

Din buzunarul superior al vestei, Tomița scoate un ceas masiv de aur, cu cheița atârnată de lanțic.

— Șapte și zece, punct!... Mă duc.

— Stai bre.. Stai să luăm o țuiculiță... Face bine înainte de masă... Cu postul ăsta, o țuică, e necesară... e întăritoare...

— Lasă frate... Țuică pe stomacul gol, nu face...

— Și vre-o două, trei masline cu nițică pâine de secară.

— Nu mâncă masline, colonele... Din masline se face untdelemnul, și Vinerea Mare, n'aș pune untdelemn în gură, să mă'mpuști... Dar pâine de secară, aia merge..."

Ordonanța a adus în grabă sticlucă și două păhărele... Timpul a trecut binișor — ca un apaș în ciorapi — sticlucă s'a golit trei sferturi și ochii celor doi amici au început să secrete, ca niște stridii bolnave, perle minuscule de alcool...

— Mă duc, nene, aproape opt... A tocat la biserică de denie... Se supără nevasta pe mine.

— Mai stăi, Tomițo, mai luăm una... numai una, și pleci.

— Nu mai pot colonele, pe stomacul gol, țuica e otrăvă curată...

— Să ne-aducă niște bucățele de brânză de Brăila...

— Fugi, de-acolo, nene! E Vinerea Mare... n'aș pune brânză în gură, să mă spânzuri...

— Ia fugi de-acolo, Tomițo!... Mare, ne-mare... Vineri, ne-Vineri, n'o să păzim noi amândoi credința... Ne-am găsit noi filoscoși să facem pe apostolii... Fugi, domnule, că mă revoți. Nu postesc ei popii, și-o să postim noi?... Nu fii copil, că'mi pare rău de tine... Ești măgar bătrân, ce Dracu..." și întorcându-se spre ferestrele salonului de unde acordurile pianului năpădeau violente, răcni ca la o comandă de defilare..

— Violetto... Violetto! Du-te tu, tată, la cămară și taie niște bucățele de brânză și vre-o câte-va felioare de mușchiuleț afumat... și mai dă-ne o sticlucă de țuică proaspătă... Umblă însă iute, că'ncepe denia..

— Și dacă mai vrei să cânti la pian, până plecăm, zii, tată, sârba aia care-mi place mie s'o auză și Tomița...

Tudor Mușatescu

V I T R A L I U

Cu pași de vată, coana Sofia a alunecat prin iatac până sub fereastră. A tras storul... Prin ochiul geamului, lumina a năvălit apasă și-a făcut o baltă pe covor și pe podeaua ceruită. Iatacul însă, a rămas tot în fulgurea leneșă a funigielor de întuneric, printre care dantelele fumului de smirnă, se ridică spre icoane, holocaust... Inelele cabalistice ale fumului din jertfelnic, au întins pânză pioasă peste patul de bronz cu macat roșu, peste lavița ferecată, peste sofaua așternută cu covor mare, turcesc. Doar gămăliile de romaniță împrăstiate pe șofa moale de Kașmir, în vecinătatea unei cutii grele, de бага șlefuită, pun ochi fosforici și-și dau sufletul greu parfumat.

În colțul acesta oriental, coana Sofia e o figurină cizelată de Damask, coborâtă parcă adineori dintre celelalte depe etajera de lângă sofa, care alunecă în foșnet potolit de mătase ireală, ca trasă de-o sfoară nevăzută, prin iatacul cu broderii de fum, până sub icoane. Jucăria mică, de os sculptat, s'a frânt în două... Și așteaptă, așteaptă denia, din săptămâna asta mare a Paștilor, ca fecioarele din Biblie, cu candela aprinsă... Acum se frânge iar în două, se îndreaptă la loc și iar se frânge, ghemuită, sub icoanele din colț, legate în argint, cu sfinți palizi și suferinzi, de unde coboară o ață de lumină, în baia pioasă și aromată a fumului din jertfelnic... S'a ridicat pe etajeră printre celelalte, sau poate e ea care stă cocoțată pe un scaunel și cotrobăește pe scrin, deasupra... Sau care a coborât acum cu brațele pline de hârtii și picuri, și frântă de oboseală, c'o mână miniaturală strângându-și faldurii capotului de mătase neagră, turcească cu mărgeluțe, s'a lăsat între

brațele moi și credincioase ale jilțului dela măsuța rotundă...

... Figurinele cizelate depe etajeră, privesc cuminți la ceastăaltă dela masă, care scrie. Pletele aromitoare de fum pornite din jertfelnic, împletesc leneș inele răsucite împrejurul bătrânei încovoiate acolo la masă, împrejurul figurinelor de os cu încreștături aurite, împrejurul sfinților cu fețe suferinde depe icoanele legate greu, în argint... Iar lacrima de lumină prinsă pe geana candelii și coborâtă serafic în iatac, poleește moale îngețării buclăți și rumeni depe tablile patului, perlele rotunde de mătase orientală împrăstiate comod, literile mari depe Biblia uitată deschisă pe sofă, și un colț al scrisorii scăpat de sub mâna ca o moaște a bătrânei „...gândește-te și la Cel de Sus...”

La fereastră, umbrele violete ale amurgului, și-au lipit fețele pe sticla rece... Toacă de denie... Se aud și clopotele...

Coana Sofia a tresărit și s'a ridicat iute din jilț—Tii! cum te mai fură scrisu!... O figurină de os s'a coborât iar parcă sub icoane, ca să se frângă în două, să se compue, și iar să se frângă... Pe când broderii cabalistice desemnează fecund aroma răsucită 'n fir din rugul jertfelnicului...

O bârăitură la ușă. Coana Sofia s'a mișcat speriată și-a venit îngrijită să deschidă ușă. Prin deschizătură, capul lătos al câinelui. Coana Sofia a scuipat nevăzut:

— Pții, bată-te pârdașnicul! Haide, fugi de-aici! Nu-i încă vremea mesii...

Vasile Damaschin

C R O N I C A

IDEL, FIGURI, FAPTE, EVENIMENTE....

UN ASPECT AL LUI CARAGIALE: MOFTOLOGIA AUTOHTONĂ

Lăsând la o parte nuvelele *O Făclie de Paști și Păcat...* și drama *Năpasta* în care ni se relevă ca un ascuțit scrutător al complexului sufletesc și ca un puternic poet al tragicului redat în forme minunate artistice, — Caragiale posedă și fațada cealaltă de comic adânc, de usturătoare biciuire, sub hohote de răs amarnic, a tuturor apucăturilor, ticurilor și caracterelor epocii lui. Pe vremuri, Caragiale a creat revista plină de vervă „*Moftul român*“. Titlul este plin de semnificație. Și se știe că marele nostru ironist și psiholog își cântărea imens, expresia și gândul.

Moftul român!... Da, cestălalt aspect al lui Caragiale rămâne în perfectă corespondență organică cu acest titlu. Moftologia noastră deci și Caragiale...

Noi românii sântem un popor, de multe ori, fericit!

Inzestrați cu impresiionante însușiri de adaptare și imitație, în mai puțin de câteva decade am reușit să uimim pe cei mai desăvârșiți europeni, prin rafinament și lux. Dela cea mai proaspătă marcă de automobil care abundă în București până la cea din urmă tăetură pariziană de pantalon și trecând prin cele mai de ultima oră înfățișări constructive ale artei românești — sântem cu adevărat un exemplar concludent de ceiace înseamnă civilizație, transformare rapidă...

Acum că din Capitală drum cu mașina numai de o oră găsești arte înecate în noroaie cu colibe de troglodiți și unde preotul cu învățătorul fac politică la cuțite, că universitățile noastre nu au săli suficiente și igienice pentru cursuri iar săpunul și periuța de dinți lipsesc din mai multe case decât și-ar imagina cineva, — asta e cu totul altceva...

Epoca de tranziție fatală, și se va răspunde.

Burghezia română atentă și preocupată în activitatea-i strict materială și capitalistă, nu a avut timp și aptitudinii și pentru rest, — adică și pentru ceva mai multă temelie și realizare pozitivă.

Și distinsul nostru prieten, prof. Șt. Zeletin, ne va trece și pe noi printre corul cărtitor al reacționarilor...

Numai că, între pretențiile noastre și realizările acestor pretenții, s'a căscat prăpastia unor posibilități adesea rău înțelese

și a unor mijloace superficial alese. Iar din această prăpastie, ca din cazanul vrăjitoarelor din Macbeth, au tăsnit la suprafață, radioși, în sunete de fanfară națională — Rică Venturiano, înflorit la butonieră, Mița Baston „turbata“ jupân Dumitrache onorabilul, coana Joița „damă bună“, don' Mitică, domnu Goe, Lache, Tache și Sache prieteni buni, Cațavencu, Farfuridi. Tipătescu, Trahanache, Pristanda, etc.

Pentru o contrabalansare a acestui ridicul și deci pentru necesitatea parcă a unei reechilibrări sufletești prin descărcarea respectivului conținut psihic, — spiritul românesc a născut la timp, pe Caragiale.

Inclinat mult peste prăpastia dintre pretențiile și realizările noastre, Caragiale cu o voluptate sadică a știut să smulgă eroii de mai sus din păcura anonimului, trântindu-le câte-o mustață pe oală un nas

o întreagă lume ordinară și cenușie în care onest e câte un cetățean abrutizat și acesta în schimb de basamac, — iată lumea care populează opera lui Caragiale.

Căci într'adevăr, Caragiale a fost de o cruzime drăcească!

Și ceiace Eminescu reprezintă ca sensibilitate și lirism metafizic — el reprezintă ca inteligență și decupare de realitate nudă.

Plutind deasupra oricăror consecințe și concluzii, neinteresându-l nimic decât răsul și esteticul, Caragiale își întinde cangea ascuțită în precizie, înclăștează gângașia și și-o prezintă, — contaminându-te de hohot incisiv — agitându-se în coca moftologică a ridiculului.

L'am putea numi într'un cuvânt, cântăreț a tot ceiace la noi se etichetează atât de plastic cu expresia de: pezevenghi.

Opera lui Caragiale e colecția hilariantă a pezevenghiilor, conservați scrupulos în spirt și închiși ermetic în borcane!

Și tocmai această disecție minuțioasă și prezentare reușită — te silesc să primești materialul scabros oferit de Caragiale, material purificat printr'o artă literară dozată cu măestrie. Pentru că încă odată opera lui e opera unei inteligențe de o luciditate și cruzime drăcească.

Valoarea personalității lui, ca intensitate, numai în raport cu a lui Eminescu se poate cântări. Spiritul rasei noastre înspăimântat parcă de priveliștea pe care împrejurări sociale deosebite o favorizau în

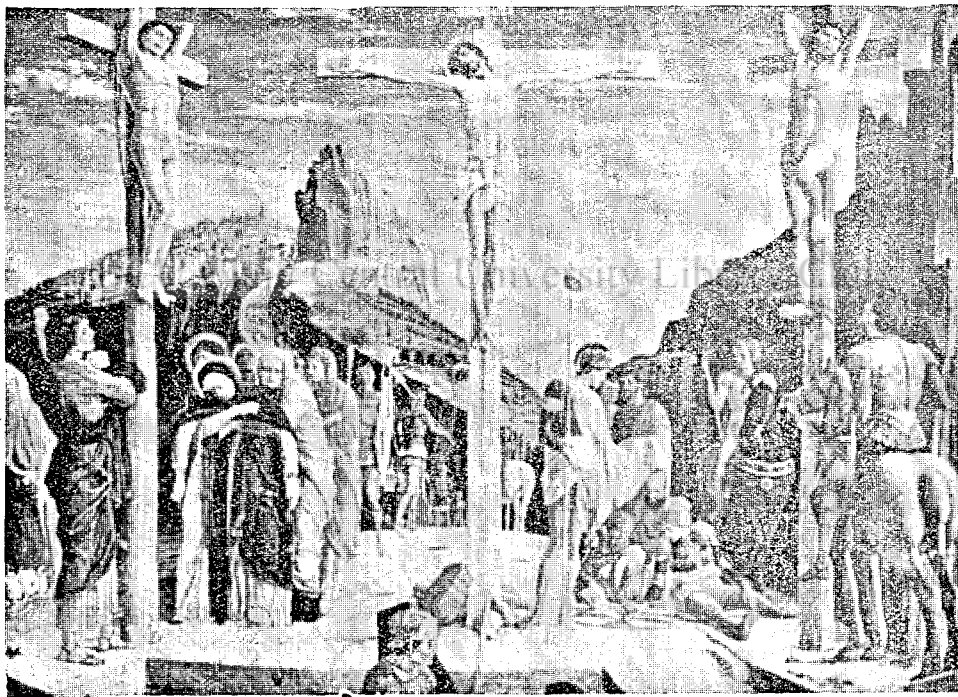
câteva specimene — a produs pe Caragiale a cărui virulență este incontestabil mai nihilistă mult de cât pesimismul prietenului său, Eminescu. Și datorită tocmai acestui nihilism, influența lui covârșitoare, a fost — prin contrast — salutară pentru noi.

T. Păunescu-Ulmu

B R I G A N Z I I

Acum o sută cincizeci de ani, chiar în vremea Paștilor, apărea în Germania, o carte, pe coperta căreia se citia numai atât: „*Briganzii — spectacol, Frankfurt și Leipzig 1781*“. Nici nume de autor, nici mențiune de editură. Drept motto axioma hipocratică: „*quae medicamenta non sanant, ferrum sanat; quae ferrum non sanant, ignis sanat*“.

Cartea era opera unui obscur medic militar, cu slujba la un regiment de grenadieri din Stuttgart, un copilandru slabă

Răstignirea

Pictură de Mantegna

nog, pistruiat, cu ochii roșiți de cetiri îndelungate, Frideric Schiller a'ia eșit de pe băncile Academiei militare.

După ce bătuse zadarnic la ușa multor librari editori, spăimântați de îndrăsnelile cuprinse în manuscrisul răsfoit, autorul sfârșise, eroic, prin a'și tipări singur drama. — Și astfel, cu bani împrumutați, apărea exact acum o sută cincizeci de ani, sub anonim, una din cele mai reprezentative dintre creațiile romantismului german, *Briganzii*, prototipul mișcării deslănțuite atunci și una din cele mai specifice mărturii asupra epocii „Sturm und Drang“.

Schiller împrumutase subiectul *Briganzilor* de la scriitorul, contemporan lui, Schubart, care publicase în magazinul Suab din 1775, nuvela, cu tâte, „*contribuțiuni la istoria sufletului omenesc*“. Timpurile de atunci erau nespuse de grele, tulburi și triste: sărăcie, împilare, robie de o parte — scandal, risipă, nelegiuire, de cea laltă. Ducele Carol de Württemberg strunia cu mână de fier poporul, rezervându'și pentru sine o „*lebensgaloppade*“, cum spunea el însuși, un iureș de petreceri și nebunii de-a lungul vieții. La un bal al curții ducele împărțise cu mână lui, frumoaselor dansatoare, fleacuri și nimicuri pentru cotillon, în valoare de 250 000 mărci dinainte de război.

Dar tot deodată un despotism crunt înăbușa orice încercare de protestare. Toate împotririile erau frânte și vinovații infundau temnițele. — Poetul Schubart tocmai suferise închisoare pentru sfioasele-i îndrăzneli literare. Ce straniu presentiment îl îndemnase pe Schubart să adauge aceste rânduri nuvelei sale, ca un îndemn pentru Schiller?: „ofer această poveste, zice Schubart, unui geniu ca să scoată din ea o piesă sau un roman, cu condiția să nu strămute, de frică, în Spania sau în Grecia, ci să aibă curajul să deschidă scena pe pământul german“. Schiller, în care clocotia revolta obștească, primi cutezătorul îndemn și scrisse în fruntea dramei sale „*Teutschland der Ort der Geschichte*“.

„*Briganzii*“ au fost scriși chiar în școală. Ca să aibă răgaz, Schiller s'a prefăcut bolnav și s'a internat în infirmerie, unde

în nopți întregi de veghe și-a alcătuit cea mai mare parte a dramei.

În 1782 apare a doua ediție a „*Briganzilor*“, da astă dată cu numele autorului. O vigneta revoluționară împodobia coperta: un leu furios, cu laba ridicată și coama sburlită, iar dedesupt epigraful: în tirranos.

Condițiile politice și sociale de acum o sută cincizeci de ani, lămuresc efectul imens, răsnetul extraordinar, popularitatea fără seamăn ce avu în toată Germania, chiar de la început, această primă a lui Schiller. În ea națunea germană își spunea toată revolta și își cristaliza toate aspirațiile, pe care Schiller, îndrăsnesc, nu făcea de cât să le cristalizeze.

C A R T E A S A C R Ă

Dacă n'a ajuns ca'n lumea anglo-saxonă cartea cotidiană a poporului, ea trebuie să se oprească atent, în mintea noastră, cel puțin în impunătoarele zile ale celei mai mari săplământ creștine, — săptămâna care începe cu un prolog idilic: Floriile și sfârșește cu un miracol al Atotputerniciei divine: Învierea.

Evanghelia e cartea cu care trebuie să înceapă cultura oricărui popor creștin. E într'nsa o revoluție. Cea mai dinamică scriptură a umanității. Ea a răsturnat ordinea lucrurilor și a faptelor și a făcut din privilegiile ci simple și posibile, legile imutabile ale vieții.

Pe pământ toate se vor măcina și mistui, piatra și stâncă, lemnul pomului și al coșcrugului, oasele omului, zidurile și arcurile de glorie, numai această învățătură a Domnului nu se va pierde și sfârși. Ea e vecinică pentru că vine din vecinicia lui Dumnezeu.

Cine caută puterea cu care să-și cresteze calea către cer și să-și facă ușoară trecerea prin destinul și asprimile de pe pământ să se îndrepte către această testamentală carte a lui Isus.

A spus un nobil cugetător englez, că, dacă omenirea, incurcată în rosturile ei de ipocrizia atâtor Tartufi, ar fi rămas la imperativele posibile din Predica de pe

munte, pământul nostru ar fi fost scutit de atâtea catastrofe și dureri.

Evanghelia este istoria spiritului în care s'a atins, întreg, principiul desăvârșirii.

Umanitatea n'a primit un dar mai mănuitor ca această scriptură, care cuprinde spiritul și inima omului din cer. Ea nu este cum susținea Celsiu și Apolinariu o utopie. Tolstoi a lămurit, cu liniște și cu putere, cât de ușoară și posibilă e împlinirea învățăturilor lui Iisus și cum se leagă de ele fericirea întreagă a omului.

Această Evanghelie nu s'a restrâns în limitele unei rase, ci e cartea comună a umanității. Ea nu e un artificiu, ci poema lui Iisus în care nu există imposibilități și eroare. Isus a creat-o, de și Isus e făcut de Evanghelie. Fără Evanghelie, Iisus este cel mai străluminat teolog laic al Franței, el n'ar fi intrat în conștiința lumii.

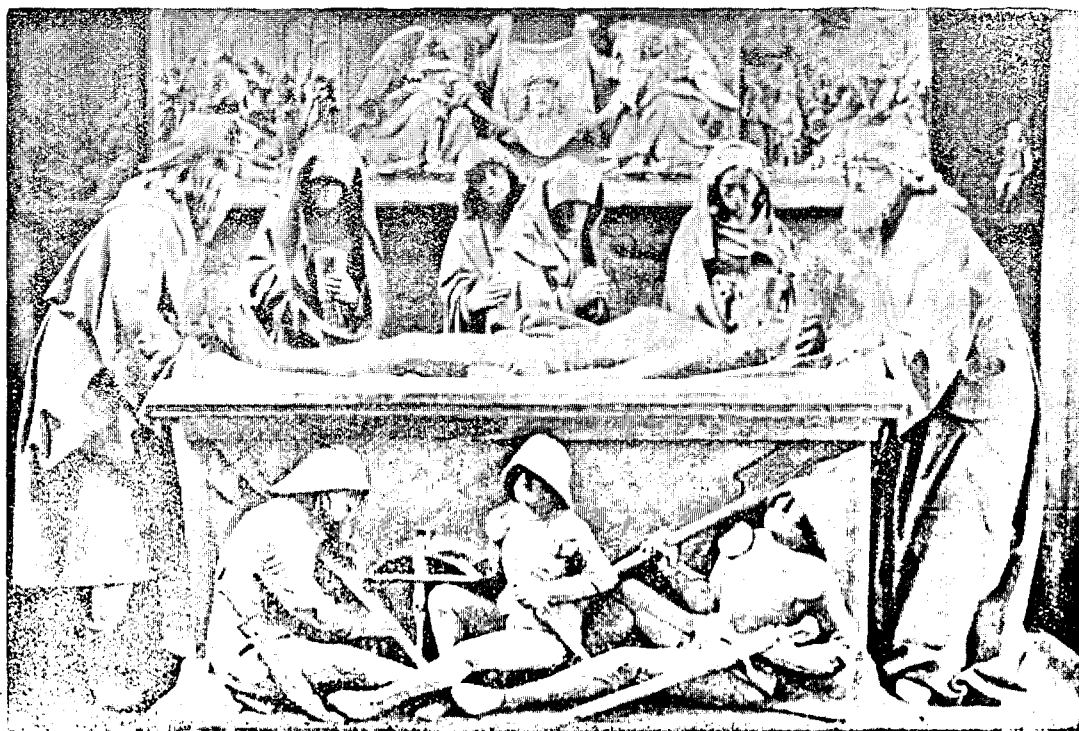
Această Evanghelie plină, cum spune Renan, de eter idealist, înfățișează pe Isus pur. Nu conclavele și biserica l-au sculptat așa cum a fost, ci Evanghelia. Ea răsfrânge neaburit și viu, chipul, spiritul și inima lui Iisus. Tot ce vine din afară transfigurează, șterge și frânge deconturând divina linie a realității. Creștinismul pur se legitimează pe Evanghelie.

În arhiva religioasă a umanității, ea înfățișează finalitatea. Ea e mereu actuală pentru că adevărul și poezia ei sânt ireductibile. Peste toate îndoelile și catastrofele lumii, va sta biruitoare ca o efigie a eternității poema lui Iisus.

Ea a pus capăt disperării umane proecând asupra desnădejzii ei perspectiva unui colț de cer.

Împotriva ori căruia asalt al raționaliștilor, ea rămâne mereu neînfrântă și vie; secretul puterii ei e în divinitatea lui Iisus în iubirea și frumusețea durerii ei.

Pentru ridicarea noastră din ura și noroiul epocii nu există de cât o putere, care nu e îngropată ca comăra într'un câmp: cartea lui Iisus. Ea singură poate să șteargă suferința aspră și neagră care nu are, cum spune Wordsworth, caracterul nemărginirii.

Mormântul lui Christos

Donn dia Masza

V I T R I N A

CĂRȚI VECHI DESPRE ȚARA NOASTRA

Lupta cea mare care se dăduse, în 1683, în jurul Vienei între armatele turcești conduse de nehotărâțul Căra Mustafa și creștinii ajutați de Ioan Sobieski, regele Poloniei, avu ca rezultat după o întreagă serie de expedițiuni războinice, de a câștiga pentru Casa de Habsburg, cea mai mare parte din provinciile ungurești. Cu această ocaziune se desemnează un puternic curent de invaziune a iezuiților în treburile orientale, ei venind să desăvârșească efectele războiului pe care îl provocaseră, în numele Papei aliatul puternic al casei de Austria.

Philippe d'Avril, iezuit francez și misionar, întreprinse în anul 1685, din ordinul superiorilor, o călătorie care avea de scop fățiș găsirea unui nou drum spre China, drum de uscat care să prezinte mai mare siguranță decât cel cunoscut până atunci, pe mare. El plecă, însoțit de un alt misionar, *de Beauvoillier*, de la Livorno; după doi ani petrecuți în Orient, îi găsim la Moscova de unde intenționau să plece spre extremul orient. Rușii, însă, neînțelegând bine scopurile acestei călătorii, nu le dădură voie să treacă prin țară. În 1689, misionarii se înapoiară la Varșovia, unde bine primiți de Hatmanul polon *Jablonowski*, li se face toate înlesnirile spre a trece prin Moldova, la Constantinopol.

Avril intră în țara noastră prin Câmpulungul Bucovinei, în vara anului 1689, de unde, însoțit de o escortă pe care i-o trimisese bătrânul Domn *Constantin Cantemir*, ajunge la Iași, în tovrășia lui *Beauvoillier*. Sunt bine primiți prețutindeni: Iezuiții sunt duși în sala Divanului de subțiori, ca în audiențele la Sultan, printre ostașii care prezintă armele. Aci stau mai bine de două ore de vorbă cu Cantemir, bătrânul și viteazul ostaș, fără cultură, care se iscălea cu ajutorul unei tăblițe de lemn, și pe care, în simplitatea lui, sireșii misionari au căutat să-l iscodească de toate câte aveau trebuință să afle intru îndeplinirea misiunii lor de informatori ai Ordinului. În Iași petrecură opt zile, după care plecară tot cu aceleași onoruri cu care fuseseră întâmpinați la sosire, ajungând la Galați de unde cu o barcă, vor merge în lagărul turcesc. De aci plecară la Constantinopol și în 1689 se înapoiară în Franța, fără să fi găsit drumul căutat spre China.

În 1692, *Avril* își publică voiajul făcut într-o carte intitulată: «*Voyage en Divers Etats d'Europe et d'Asie, entrepris pour découvrir un nouveau chemin à la Chine...*» a Paris M. DC. XCII. de 406 pag. în 4°

VOYAGE
EN DIVERS
ETATS D'EUROPE
ET D'ASIE.

Entrepris pour découvrir un nouveau chemin
à la Chine.

CONTENANT
Plusieurs Remarques curieuses de Physique, de Geographie, d'Hydrographie & d'Histoire.

Avec une Description de la grande Tartarie, et des differens Peuples qui l'habitent.

A PARIS,

Chez } CLAUDE BARBIN, au Palais, sur le second Perron
de la sainte Chapelle. }
JEAN BOUDOT, au Soleil d'or, }
GEORGE & LOUIS JOSSE, à la Couronne d'Epines. }
rue saint Jacques.

M. DC. XCII
AVEC PRIVILEGE DU ROY,

cu portretul lui Stanislas Jablonowski căruia îi este dedicată cartea, cu hărți și gravuri în text și în afară de text.

Opera este împărțită în cinci cărți dintre care, cea de a cincea, pag. 323-382, intitulată «*Voyage de Moldavie*», este aceea care cuprinde părțile privitoare la noi.

Această carte a rămas multă vreme necunoscută scriitorilor și cercetătorilor români, ea fiind foarte rară. Papiu Ilarian, care a descoperit-o, a tradus în întregime partea cincea, însoțind-o de note, în «*Tezaurul de monumente istorice*», T. III.

După prima edițiune, admirabil tipărită de Barbin, celebrul tipograf din Paris, al cărei frontispiciu îl dăm după exemplarul nostru, a urmat o a doua edițiune în 12° de 342 pag. tipărită tot la Paris, de *Jean Boudot* în 1693 și este tot așa de rară ca și cea originală. Nu are nici portretul nici harta, ci numai gravurile, reduse.

Academia română posedă prima edițiune (cota: 2235 și S. 3857).

Aflăm, din această relațiune de călătorie, multe detalii prețioase din epoca bătrânului Cantemir, cel încercat în războaie, dar dezarmat în fața șireteniei și diplomației occidentale. Iezuiții d'Avril a știut numai în cele opt zile cât a petrecut la Iași să descopere un tratat secret încheat între Cantemir și Leopold al Austriei împotriva Poloniei, tratat despre care nici cronicarii contemporani, nici cei posteriori nu au avut cunoștință. E ușor de înțeles de ce oaspeți de talia acestor iezuiți nu erau bine primiți în țările în care se știa, mai bine ca în Moldova anulul 1689, ce primejdioși sunt acești spioni deghizați în călugări.

Cel puțin, în secolul următor, avea să se instaureze, la noi ca și aiurea, spionajul politic organizat, aproape fățiș, făcut de agenții puterilor vecine, sau mai îndepărtate, acreditați pe lângă curțile Domnilor Moldoveni și Munteni.

Până la înființarea acestor consulate, misionarii religioși, în special călugării iezuiți, călători înscriși cu oare cari misiuni oficiale, medicii chemați anume, negustori mai cu vază și relațiuni întinse, expedițiunile în treacăt doar prin țara noastră, erau numai ochi și urechi spre a vedea și auzi, ca să relateze, în urmă lucrurile ce se petreceau la noi, în cercurile conducătoare.

Unii dintre acești mosafiri poștiți sau nu, și-au tipărit relațiunile bogate în detalii extrem de interesante pentru noi, alții, au trimis sau au dus cu ei rapoarte detaliate către superiorii lor, care au rămas în arhivele respective, de unde sunt desmormântate cu trudă de cercetători.

Iezuiții d'Avril, dă în ediția originală a relațiunii sale de călătorie, o detaliată hartă a Siberiei și Chinei care pare să nu fie alta decât aceea pe care o alcătuieste învățatul român Spătarul Milescu, pe care îl preocupase --- între altele --- și această problemă a drumului spre China, țara misterioasă, pe care el a vizitat-o în realitate.

D'Avril pomenește, în prefață, în treacăt de „Spartus” fără să citeze opera învățatului boer român de care, cu siguranță s'a folosit.

A. Pomescu Gilley

C A R Ţ I Ş I R E E V I S T E

PAUL STERIAN:

Al Sfintei cuvioase Paraschiva
cea nouă Acatist.

Gluma lui Hajdău, că Români — ream echilibrat şi cu bun simţ — nu au dat calendarului sfinţi şi martiri, lăsând industria pe seama Ruşilor şi Grecilor, a prins. S'a uitat însă că noi am adus creştinismul pe tărâmurile dunărene şi am fost înainte mergătorii lui Cristos printre popoarele barbare, câte s'au aşezat aici după noi şi peste noi. S'a întâmplat astfel ceea ce s'a petrecut în toate domeniile: ne-am dăruit fără să ţinem socoteală şi fără răsplată, în adevăr generos şi creştineşte. Nu ne-am revendicat la timp sfinţii şi martirii noştri, înscrşi în martirologul obştesc pe vremea când credinţa în Cristos ţinea loc de neam şi botezul în el era singurul act de naţionalitate.

Dar ceace n'a păstrat arhiva, caută să ne dea apoi poezia. Fervoarea poezilor umblă şi ispiteşte în trecutul confuz, dibuind urmele sfinte lăsate de opinca românească în aurul ogorului creştin. Ca un dar de Paşte, poetul Sterian ne aduce o închinare Sfintei cuvioase Paraschiva în chip de acatist. El o slăveşte în graiul înflorit al imnurilor bisericeşti, ca pe o patroană a Moldovei de odinioară şi acum a întregii ţări româneşti. Poetul ar fi putut s'o glorifice cu bună dreptate chiar ca pe o autohtonă, nu numai prin sălăşuirea ei ca moaşte pe pământul Moldovei, ci autohtonă prin însăşi răsărirea ei pe vechea stirpe tracă.

În adevăr, Sfânta Paraschiva s'a născut în Tracia, plină de populaţie românească. Moaştele ei au fost mai întâi revendicate de un împărat romano-bulgar şi aşezate în Târnova, capitala Assanilor români.

Poetul o cântă în neoaşa limbă românească, ca pe o păstorită de la noi. Verseturile cucernice curg cu mlădieri de mioriţă, împletind viaţa în datină românească şi mireazma Sfinţeniei cerşti:

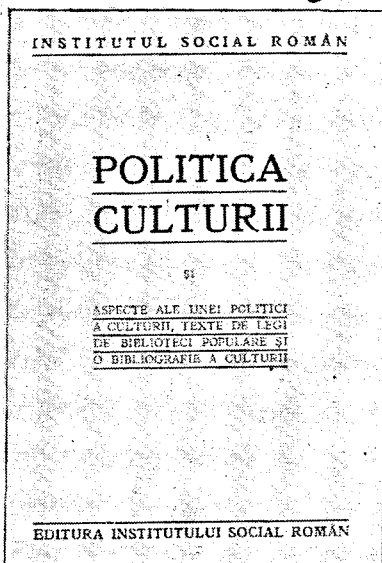
*Bucură-te mireasmă a Duh-Sfântului,
Bucură-te giuvaerul pământului.
Bucură-te iarbă ce te mănâncă miei,
Bucură-te mieluşea de care se sperie lei.
Bucură-te fluer prin care Hristos ne cântă,
Bucură-te doină pentru Maica Sfântă,
Bucură-te micoara cea mai Sfântă din târlă,
Bucură-te iederă urcând pe a credinţei turlă.*

În poezia lui Paul Sterian ca şi în aceea a lui Sandu Tudor sufletul nostru, uscat, odrăşleşte din nou ca toiagul lui Iosif, peste noapte, în biserica Nazaretului.

POLITICA CULTURII

şi aspecte ale unei politici a culturii,
texte de legi, de biblioteci populare şi o
bibliografie a culturii. Editura Institutului
social român. 558 pag. 400 lei.

Cultura în genere — şi cea românească în special — are neconţinut nevoie de o delimitare în înţelesul noţiunii ei şi de o precizare a disciplinei care-i dă senz şi viaţă. Aceasta cu atât mai mult, cu cât numeroase sunt contingentele sferei ei. Ne gândim mai ales la tehnica propriu zisă, culturală, cuprinzând mijloacele practice ale unei cât mai mari rodnicii. Zădarnic vom striga mereu că ne trebuie cultură, dacă nu-i vom diferenţia ţelurile şi mijloacele. Bunevoînţe culturale sunt multe, — intenţiuni şi năzuinţe cine nu are în această materie, — dar dacă cultura ro-

mânească suferă de ceva, este, neîndoelnic, de greutatea imensă a coborîrii ei în faptă.

Pentru această descindere a culturii în lumea văzută a faptelor de cultură, sunt binevenite toate lucrările specialiștilor. Având scop indicarea celor mai practice şi imediate mijloace de efectivă realizare.

Institutul social român şi-a luat, printre alte grele şi apăsătoare răspunderi, aceea de a prezenta publicului românesc, problema culturii, sub aceste unghiuri de vedere.

Volumul ce înfăţişăm cuprinde conferinţele ciclului al şaptelea al Institutului social român, ţinute în anul 1927—1928, cărora li se adaugă un extrem de interesant material privitor la bibliotecile populare şi la o bibliografie a culturii.

Problema culturii este privită şi abordată din variate puncte de vedere, ceea ce înlesneşte chestiunea diferenţierii ei, şi a mijloacelor aferente.

Materialul prezentat e pur şi simplu, imens, publicaţiunea înşirându-se astfel, în frontul european al lucrărilor similare.

Toţi îndrumătorii culturali, toţi agenţii purtători de cultură, trebuie să-şi însuşească din ea, puteri cinstite şi durabile pentru lupta ce dau. Căci, pe lângă cunoaşterea mijloacelor de luptă, trebuie format însuşi elementul de activare culturală.

În conferinţa 1-a, d. D. Gusti, preşedintele Institutului şi animatorul neobosit al activităţii lui, zice, pe bună dreptate: „Oricât ar fi organizaţia culturii de perfectă, ea nu va avea valoare şi viitor de cât prin elementele chemate să o conducă şi să o înfăptuiască”, — cuvinte care închid în ele, un adevăr care nu poate suporta nici o contrazicere.

Azi, când problema culturală românească trece prin cea mai îngrijorătoare criză a ei, lucrarea de faţă constituie şi un strigăt de sănătoasă alarmă şi de optimiste îndemnuri.

„DUMINICA UNIVERSULUI”

apare sub îngrijirea d-ilor:

Al. Lascarov-Moldovanu,
Gh. D. Mugur, Al. P. Necşeşti şi
V. Voiculescu.

„În vârful munţilor, în jurul văilor, în sesuri, în tot cuprinsul României întregite, ne aşteaptă cu smerenie şi nerăbdare, o lume dornică de hrană sufletească, o lume ce aspiră la o viaţă mai bună. Şi nu întârziem o clipă şi să nu precupeţim nici un sacrificiu. Să ne grăbim a ne duce în mijlocul lor, — şi a aduce tineretul copt şi răsărit de-acolo, în mijlocul nostru, în şcolile ce anume se vor face pentru el, pe regiuni — pentru a le întinde o mână frăţească de ajutor. Vom întâlni acolo, la ei, o înţelegere, o bună voinţă, nebanuite, unice în lume!...” — aşa-şi sfârşeşte conferinţa d-l Gusti, — cuvinte care-s ca o fluturare de stindarde chemătoare la viaţă peste întreaga obşte românească. Al. L.-M.

ISTORIOARE, PILDE ŞI ASEMANARI RELIGIOASE
de Pr. Iosif Trifa. Sibiu 1930

Despre acest slujitor al lui Dumnezeu, în jurul căruia s'a polarizat cunoscuta lucrare de reîncreştinare, a „Oastei Domnului”, chiriarul său dela Sibiu spune cu ocazia reorganizării gazetei „Lumina Satelor” că „a înprietinit poporul cu cuvântul Domnului”.

În cele aproape 20 de cărţi şi broşuri ale Părintelui Trifa, dintre care aproape nici una nu s'a oprit la ediţia I, iar câteva sunt la a 4-a tipăritură şi au trecut de 30.000 de exemplare; autorul se dovedeşte a fi cel mai mare frământător al aluatului nostru duhovnicesc. În materie de credinţă, şi în special pe ogorul ortodoxiei noastre, nu cunosc cărţi care să fi fost însoţite de mai multă bine cuvântare decât „Pildele Mântuitorului”, „Oglinda inimii omului”, „Fiul cel pierdut”, „Însemnările călătoriei la Ierusalim”, „Corabia lui Noe” şi în deosebi „Mai lângă Domnul meu”, calendarul „Luminii satelor”, şi cartea despre „Oastea Domnului” care a hotărât peste 15.000 de oameni să se lase de beţii, sudalme şi alte răutăţi.

Cartea pe care o avem în mână cuprinde o serie de 100 „istorioare mici cu înţeles mare”. Luată din istoria universală şi a patriei, din cărţile de ştiinţă şi din viaţa de toate zilele, toate prelucrate cu grijă, aceste istorioare, alcătuiesc cel mai bun material pentru predică. Am alergat ca o albină, zice autorul, din floare în floare să strâng miere pentru hrana duhovnicească a poporului. Între aceste istorioare se găsesc foarte multe despre care se poate spune că valorează cât o predică întreagă.

Iacă o pildă :

„Cinci fire de pir (iarbă câinească) smulse de grădinar şi aruncate peste gard, se duseră pe ici pe colo până au ajuns la o arătură. Merseră la stăpânul acesteia şi ziseră: Suntem nişte sărmame alungate fără de vină, îndură-te şi lasă-ne să trăim şi noi la marginea ogorului d-tale, unde şi așa nu creşte nici un fir de grâu,

Omului i se tăcu milă de goliciunea lor şi le dete un locşor la piatra de hotar lângă răzor, bucurându-se că a putut face un lucru bun. Pirul însă se întinse înceţitor tot mai departe şi mai departe de sub pământ până străbătu tot ogorul dintr'un cap la celălalt. După câteva luni, când trimise omul secerătorii, n'a găsit de cât nişte spice pipernicite. Pirul străin supuse întreg ogorul. Stăpânului îi păru rău că s'a arătat milos faţă de pir. „Ca pirul, aşă creşte păcatul în inimă, îndată ce-i faci loc în ea.” I. O.

Icoană veche pe
sticlă

Din Ținutul
Făgărașului

CHIPUL LUI IISUS

Inștiințarea lui Lentul, proconsulul Iudeei, către Senatul Romei, pentru chipul Mântuitorului nostru Iisus Christos, care a fost într'acest chip.

Întru aceste vremi s'a arătat aicea un om (care încă trăește), anume Iisus Christos, a cărui putere trece peste măsurile firei; oamenii îl numesc mare proroc, iar ucenicii lui îi zic Fiul lui Dumnezeu, ei înviază morții și tămăduiește tot felul de boale. El este un om de un chip încuviințat și cu bune măsuri. În fața lui se vede oarecare strîșie, însă care îi trage de o dată și dragostea și frica acelor ce-l văd. Părul lui este în floarea unei alune timpurii, însă dela rădăcină și până la urechi este neted. Iară de acolo și până la umeri creș, și trece și mai în jos de umeri. Dela frunte prin mijlocul capului are cărare, după obiceiul nazarenilor. Fruntea lui este lată și albă. Fața lui fără nici o me-

teahnă și împodobiă cu o rumeneală foarte plăcută. Fisionomia lui este eghemonicească și mângăioasă, nasul și gura sunt făcute cu mari măsuri. Barba este destul de deasă, în floarea părului și despărțită în furculițe. Ochii îi sunt căprii și foarte vioi. El este groaznic în ale sale măsuri, dulce și plăcut la ale sale învățături și sfaturi. Chipul feței lui trage ochii tuturor, amestecat fiind cu simnotita (adică cu o cinstire adâncă). Nu l'a văzut nimenea nici odată rîzînd, dar plîngînd adesea-ori. Statul lui drept, mâinile mari și lungi, și brațele foarte frumoase. El vorbește puțin, dar cu multă statornicie, și este cel mai frumos om în lume.